CURTEA DE APEL BĂLȚI

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul central
judecătorul Vladimir Craveț
Dosarul nr.2a-94/24

D E C I Z I E

13 iunie 2024 mun. Bălți

Colegiul Civil și de contencios administrativ
al Curții de Apel Bălți

Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecător Adriana Garbuz
Judecătorii: Iulia Grosu
Andrian Ciobanu
Grefier: Radmila Roșca

examinînd în ședință publică apelul declarat de Gordaș Igor împotriva hotărîrii Judecătoriei Drochia, sediul central din 21 septembrie 2023, adoptată în cadrul cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Gordaș Igor împotriva Puterii Judecătorești a Republicii Moldova, în persoana sistemului unic judecătoresc național compus din 504 judecători și Judecătoriei Bălți privind constatarea faptului discriminării, încălcarea dreptului prin neadmiterea la accesul la justiție și încasarea prejudiciului moral-

a constatat:

La data de 29 noiembrie 2022, reclamantul Gordaș Igor s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Puterea Judecătorească a Republicii Moldova în persoana Sistemului judecătoresc Național Unic compus din 504 judecători cu statut echivalent și a părții ei componente judecătoria Bălți cu privire la constatarea faptului discriminării, încălcării drepturilor acestuia prin neadmiterea accesului la justiție și încasarea prejudiciului moral în sumă de 10 000 lei în urma emiterii încheierii din 22.11.2022 pe cauza nr.2-5051/2022.

În motivarea cererii a indicat că, la data de 22 noiembrie 2022, de către Judecătoria Bălți sediul Central a fost emisă încheierea pe cauza nr.2-5051/2022 prin care i-au fost încălcate drepturile sale. Solicită constatarea

faptului discriminării, încălcării drepturilor acestuia prin neadmiterea accesului la justiţie , repunerea în poziţia iniţială care a fost până la încălcarea drepturilor acestuia ,încasarea prejudiciului moral în sumă de 10 000,00 lei în urma emiterii încheierii nominalizate din 22.11.2022, pe cauza nr.2-5051/2022.

Prin hotărârea Judecătoriei Drochia, sediul central din 21 septembrie 2023, s-a respins, ca fiind neîntemeiată, acţiunea civilă la cererea de chemare în judecată a lui Gordaş Igor către Puterea Judecătorească a Republicii Moldova în persoana Sistemului judecătoresc Naţional Unic compus din 504 judecători cu statut echivalent şi a părţii ei componente judecătoria Bălţi cu privire la constatarea faptului discriminării, încălcării drepturilor acestuia prin neadmiterea accesului la justiţie şi încasarea prejudiciului moral în sumă de 10 000 lei în urma emiterii încheierii din 22.11.2022, pe cauza nr.2-5051/2022.

Nefiind de acord cu soluţia instanţei de fond, la 18 octombrie 2023, Gordaş Igor a contestat hotărârea primei instanţe, solicitând casarea acesteia cu emiterea unei noi hotărâri prin care acţiunea să fie admisă integral.

Potrivit art.362 alin.(1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Apelantul Gordaş Igor a depus cererea de apel la 18 octombrie 2023, contestând hotărârea Judecătoriei Drochia (sediul Central), dispozitivul căreia a fost pronunţat la 21 septembrie 2023. Astfel, Colegiul atestă şi constată că, apelul a fost declarat în interiorul termenului acordat de lege.

Prin încheierea Curţii de Apel Bălţi din 30 ianuarie 2024, cererii de apel declarată de Gordaş Igor împotriva hotărârii nominalizate supra nu i s-a dat curs, fiindu-i acordat termen de până la 27 februarie 2024, ora 16:00 pentru prezentarea cererii de apel motivată.

La data de 27 februarie 2024, apelantul a înregistrat cererea de apel, în care a motivat următoarele: Judecătoria Bălţi a ignorat art.167 (1) CPC al RM şi „legislaţia lingvistică" relevantă în vigoare în RM, normele constituţionale, tratatele internaţionale semnate şi ratificate de RM care au asimilat limba autohtonă; regională şi - limba de comunicare interetnică în RM - rusa (limba rusă), cu o limbă străină.

Atrage atenţia asupra faptului că un număr de membri ai sistemului judiciar din RM, reprezentat de Sistemul Judiciar Naţional unificat, în mod obraznic, deliberat şi consecvent, cu încălcarea legislaţiei în vigoare, desfăşoară procesul de judecată nu în limba de stat - moldovenească neolitizată, (clasică - asimilată vâlceană veche, (română), pe care o vorbeşte în

mod corespunzător, ci într-o limbă/glotonimă care diferă de aceasta cu 40 - 45 %, adică - străină şi neidentică, „Novodel Creol” - limba română nouă relativizată, creată artificial în România în anii 1880-1904 prin asimilarea limbii române. Prin asimilarea dialectului argeşean-transilvănean al vechii limbi valahe cu occitana (franceza de sud), care este astăzi limbă de stat în România (dar nu şi în Moldova).

Menţionează că, din punct de vedere istoric şi documentat, trupele voievodului Maramureşului - Bogdan, care a creat principatul independent al Moldovei, (denumirea originală - Bogdania), erau formate din 48 % de valahi cu asimilare „largă” de către urmaşii daco - goţilor liberi, („sângeroşi” şi, făcând eforturi incredibile pentru a „opri” al doilea val de huni; avari; ugari; utiguri; a existat ca stat independent - cel puţin până în anul 500 d.Hr.), şi, - 43 % de ruteni, care, împreună, în procesul de asimilare reciprocă au format limba moldovenească; un singur etnos (naţiune) - moldovenii... Populaţia iniţială a principatului - avea aproximativ aceeaşi structură. Rutenii înşişi sunt o parte a ruşilor; grija faţă de pra-celţi de origine germanică, (ariană), „direcţia” şi faţă de cei autointitulaţi – „ruşi” genetic nu au nici o legătură.

Susţine că în virtutea unor paradoxuri istorice, prin intermediul lui Rurikovici, limba rusă în procesul de cucerire de către finlandezi; o parte din bălţi şi popoarele turcice din Ural au transferat-o şi, în câteva secole a devenit – „rusă mare”, numită astfel până în 1924 când ca limbă de dialog interetnic în URSS, pe baza, inclusiv rutenii, au creat „rusa”. Adică, anumiţi „ruşi” din Federaţia Rusă - nu au nici o legătură cu limba rusă şi nu ar putea avea...

A comunicat că, instanţa de fond a luat în considerare un alt Pârât – „Puterea judecătorească a Republicii Moldova reprezentată de Sistemul Naţional Judecătoresc unificat format din 504 judecători...”, trimiţând o copie a cererii de chemare în judecată la... instanţa de judecată din Bălţi, care nu poate fi o persoană propriu-zisă şi nu are nici o împuternicire formalizată din partea Pârâtului...

Consideră că Judecătoria Bălţi nu a procedat corect şi nu a reacţionat în nici un fel.

Susţine că instanţa de judecată, acceptând spre examinare cererea de chemare în judecată, redactată în limba oficială; regională; comunicare interetnică în RM - subdialectul basarabean al dialectului moldovenesc al variantei rutene autohtone a limbii rutene autohtone a limbii ruse, (limba rusă), în procesul de judecată ignoră art.3 alin. 167 din CPC al RM (1), care este stipulat în felul următor:”...Dacă probele scrise şi cererea de chemare în judecată sunt într-o limbă străină, instanţa de judecată va dispune ca acestea să fie prezentate în traducere în modul stabilit de lege...”.

Consideră că, instanţa suferă de o „personalitate scindată” şi într-un caz, limba rusă este limba oficială, o limbă regională, limba de comunicare interetnică în RM, iar în celălalt caz este o limbă străină.

Motivează că Curtea a ignorat articolele (2); 4 (1); (2); 6; 7; 10; 13 (2); (4); 16 (1); (2); 18 (1); 20 (1); (2); 26 (1); (2); 114; 118 (3); art. VII, Secţiunea a VII-a din Constituţia Republicii Moldova; Legea RM „Cu privire la statutul limbii de stat a RSSM”; Legea RM „Cu privire la statutul limbii de stat a RSSM”; Legea RM „Cu privire la statutul limbii de stat a RSSM”; Legea RM „Cu privire la funcţionarea limbilor pe teritoriul RSSM”; Legea RM „Cu privire la schimbarea denumirii statului RSS Moldovenească în Republica Moldova”; Legea RM „Cu privire la revenirea grafiei latine în limba moldovenească”; Legea RM „Cu privire la prevederile de bază ale statutului special al localităţilor din stânga Nistrului; „Transnistria”; Legea RM „Cu privire la statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz - Yeri)”; Legea RM „Cu privire la drepturile persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale şi la statutul juridic al organizaţiilor acestora”; Legea RM „Cu privire la aprobarea Concepţiei politicii naţionale”; Legea RM „Cu privire la reorganizarea sistemului judiciar”; Legea RM „Cu privire la asigurarea egalităţii” în lumina Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare; „Convenţia-cadru pentru protecţia minorităţilor naţionale”.

Susţine că, instanţa a aplicat Legea RM „Cu privire la libertatea de exprimare”, care nu are nicio legătură cu speţa în cauză, ca argumente pentru a recunoaşte cererea ca fiind abuzivă.

A urmat raţionamentul scolastic al instanţei potrivit căruia judecătorul are drepturi largi de a stabili vinovăţia unui subiect în baza convingerii sale interioare, uitând că convingerea sa interioară trebuie să se bazeze pe legislaţia în vigoare...

Susţine că instanţa şi-a exprimat opinia într-o limbă similară, dar nu identică cu limba de stat neolitizată a RM, veche de sute de ani, ci într-un oarecare „novodel creol” - o nouă limbă română relativizată, creată în procesul de asimilare artificială a unui dialect diferit de o limbă străină; şi are doar o sută de ani; consideră „normal” să ignore o duzină de articole din Constituţia RM şi o duzină de legi organice; articolele relevante din CPC al RM, ca şi cum şi-ar demonstra „esenţa juridică divină”.

Prin nerespectarea articolelor 166 (1); (2); 167 (1); 171 (1), (2) din CPC al RM, adică prin nerestituirea în termen a declaraţiilor de creanţă şi a documentelor anexate, instanţa de judecată l-a împiedicat să aibă acces la justiţie pe calea recursului, deoarece judecătorul a „construit” Hotărârea în aşa fel încât acesta nu putea şti ce să atace. De asemenea, a împiedicat

posibilitatea de a-l familiariza cu cauza, deoarece nu are calitatea de parte în cauză până când aceasta nu este acceptată spre examinare. Consideră evidentă o intenţie rău intenţionată, cu ideea unui act discriminatoriu.

Prin încheierea Curţii de Apel Bălţi din 04 martie 2024, a fost acceptat spre examinare apelul şi s-a intentat procedura de apel.

La data de 20 martie 2024, prin intermediul Direcţiei de Evidenţă şi Documentare Procesuală a Curţii de Apel Bălţi a parvenit referinţă din partea judecătoriei Bălţi care şi-a exprimat dezacordul cu cererea de apel înaintată, solicitând menţinerea hotărârii Judecătoriei Drochia, sediul central din 21 septembrie2023.

În susţinerea poziţiei menţionate a invocat că potrivit art. 1 Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544XIII din 20.07.1995, Puterea judecătorească se exercită numai prin instanţa judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri. Judecătorul este persoana investita constituţional cu atribuţii de înfăptuire a justiţiei, pe care le execută în baza legii. Judecătorii instanţelor judecătoreşti sunt independenţi, imparţiali şi inamovibili şi se supun numai legii. Judecătorii iau decizii în mod independent şi imparţial şi acţionează fără niciun fel de restricţii, influenţe, presiuni, ameninţări sau intervenţii, directe sau indirecte, din partea oricărei autorităţi, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicţiilor nu poate aduce atingere independenţei individuale a judecătorului, iar potrivit art. 2 Legii menţionate, Judecători din toate instanţele judecătoreşti au un statut unic şi se disting intre ei numai prin împuterniciri şi competenţă.

Susţine că potrivit Jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, pentru ca un reclamant să se poată declara victima, aceasta trebuie să prezinte dovezi plauzibile şi convingătoare ale probabilităţii survenirii unei încălcări, la care ar fi supus personal, fiind insuficiente nişte simple bănuieli sau ipoteze (cauza senator Lines GmbH împotriva a cincisprezece state membre ale Uniunii Europene, cererea nr.45572/00).

În Hotărârea nr. 16 din 12 iunie 2007 Curtea Constituţională a statuat ca: „[...] violarea principiului egalităţii şi nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferenţiat în cazuri egale, fără să existe o motivare obiectivă şi rezonabilă, sau când există o disproporţie între scopul urmărit şi mijloacele folosite”. Curtea a subliniat ca pluralismul, toleranţa şi sinceritatea caracterizează o „societate democratică”. Deşi uneori trebuie să subordoneze interesele indivizilor celor ale unui grup, democratic nu se reduce la supremaţie constantă a opiniei unei majorităţi, ci dispune un echilibru, care asigură indivizilor minoritari un tratament just şi care evită orice abuz al unei poziţii dominante.

A notat că nu orice tratament mai puţin favorabil persoanei constitute o discriminare, ci doar acea la care este aplicat pe baza unui criteriu protejat. Respectiv, reţine că, criteriul este acea trăsătură personală care caracterizează persoana ca fiinţă umană (rasa, culoare, sex., naţionalitate, limbă, origine etnică - criterii înnăscute) sau ca personalitate (opinie, apartenenţe politice, convingeri, religie - criterii atribuite pe parcursul vieţii).

Subsecvent, a notat că, noţiunile fiecărei forme de discriminare prevăd existenţa unui criteriu protejat în baza căruia persoana ar fi fost tratată mai puţin favorabil. Acest tratament mai puţin favorabil poate sa se manifeste diferit, în dependenţă de forma de discriminare pe care persoana o consideră aplicabilă în situaţia ei particulară.

Consideră că apelantul neîntemeiat invocă şi pretinde constatarea faptului discriminării, deoarece nu este prezent nici un semn, acţiune, criteriu, prevedere, sau tratare, caracteristica discriminării directe sau indirecte, or, în cuprinsul încheierii din 22 noiembrie 2022 emisă de către Judecătoria Bălţi sediul Central în cauza nr.2-5051/2022, nu se conţine nici unul din elementele expuse.

A mai invocat că apelantul urma să descrie faptele în aşa mod, încât să fie posibil de stabilit prezumţia discriminării, urmând a fi prezentate cumulativ mai multe elemente şi anume: tratamentul mai puţin favorabil (excludere, deosebire) în exercitarea unui drept, comparatorul (persoana sau grupul de persoane cu care se compară), situaţie analogică (dintre el şi comparatorul identificat), criteriul interzis de discriminare, elemente care nu au fost prezentate, or, in conformitate cu prevederile art. 19 alin. 1 Legea cu privire la asigurarea egalităţii nr. 121 din 25.05.2012, persoana care înaintează o acţiune în instanţa de judecată trebuie să prezinte fapte care permit prezumţia existenţei unui fapt de discriminare.

În raport cu argumentele apelantului referitor la faptul că, instanţa a admis discriminarea pe criteriu de limbă, a menţionat că potrivit art.23 Cod administrativ, (1) Autorităţile publice şi instanţele de judecată competente acţionează respectând principiul egalităţii şi nediscriminării. (2) Autorităţile publice şi instanţele de judecată competente trebuie să trateze în mod egal persoanele aflate în situaţii similare. Orice diferenţă de tratament trebuie justificată în mod obiectiv. (3) Atât în cadrul procedurii administrative, cât şi în cadrul procedurii de contencios administrativ sau ca rezultat al acestora, nicio persoana nu poate beneficia de privilegii, nu poate fi dezavantajată, lipsită de drepturi sau scutită de obligaţii pe motiv de rasă, origini familiale, sex, limbă, cetăţenie, apartenenţă etnică, religie, convingeri politice sau ideologie, educate, situaţie economică, condiţie socială.

În cazul concret din speţă, nu observă un tratament diferenţiat pe situaţii similare în asigurarea accesului la justiţie, or, instanţa a aplicat prevederile exprese ale Codului de procedura civilă şi a Constituţiei Republicii Moldova legate de emiterea actelor judecătoreşti de dispoziţie şi privind limba de desfăşurare a procesului, fără ca în cadrul examinării unor acţiuni similare/ emiterii unor soluţii similare, să fi fost admis un tratament diferenţiat pe situaţii procesuale similare.

A concluzionat că, la caz, nu constată existenţa unui act care să materializeze, în raport cu reclamantul, o conduită ilicită, discriminare pe criterii de limbă, din partea Judecătoriei Bălţi, pasibilă de a duce la naşterea obligaţiei de reparare a prejudiciului moral.

A mai concluzionat că pretenţiile apelantului cu privire la stabilirea faptului încălcării drepturilor sale prin neadmiterea accesului la justiţie în urma emiterii încheierii nr. 22 noiembrie 2022 pe cauza nr.2-5051/2022; interzicerea încălcării în continuare a drepturilor sale; restabilirea situaţiei anterioare încălcării drepturilor sale; declararea nulităţii actului care a condus la discriminarea sa, urmează a fi respinse, or, de către ultimul nu au fost prezentate probe pertinente şi concludente în confirmarea pretinselor fapte de discriminare din partea pârâtului odată cu emiterea încheierii vizate.

Cu referire la pretenţia de încasarea prejudiciului moral a menţionat că Codul civil defineşte prejudiciul moral prin conceptul de suferinţe, care pot fi: fizice - durere a corpului ori a unui organ, pe plan medical manifestate adesea printr-o boală ori altă condiţie medicală adversă; şi psihice-retrăiri emotiv-volitive ale omului manifestate prin sentimente de umilire, iritaţie, apăsare, ura, ruşine, disperare, disconfort etc.

Pentru admiterea pretenţiei în despăgubirea prejudiciului moral, trebuie întrunite următoarele condiţii: - suportarea unui prejudiciu moral; - fapta ilicită recunoscută de lege ca fiind una care atrage despăgubirea prejudiciului, iar obligaţia de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferinţelor psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămata, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanţe şi în baza căror acţiuni (inacţiuni) i-au fost cauzate suferinţe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifesta acestea. Pe parcursul examinării cauzei în prima instanţă nu s-au confirmat pretinsele fapte de discriminare din partea pârâtului prin emiterea încheierii vizate astfel conchide că Gordaş Igor nu este îndreptăţit de a solicita încasarea din contul intimatului a prejudiciului moral, din care motive şi pretenţia respectivă urmează a fi respinsă.

În instanţa de apel apelantul Gordaş Igor a susţinut cererea de apel

depusă, totodată, a pledat pentru casarea hotărârii Judecătoriei Drochia, sediul central din 21 septembrie 2023, cu restituirea cauzei la rejudecare.

Intimatul judecătoria Bălți nu s-a prezentat, prin referința depusă a solicitat examinarea prezentei cauze în lipsa sa, astfel Colegiul civil a considerat posibilă examinarea apelului în lipsa acestuia în temeiul art. 206 alin. (1) Cod Procedură Civilă RM, or părţile au dreptul să solicite instanţei judecătoreşti examinarea cauzei în lipsa lor şi remiterea copiei de pe hotărâre.

Analizând argumentele apelului în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil consideră că apelul urmează a fi respins cu menţinerea hotărârii instanţei de fond din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art.385 lit. a) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după de judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.

Potrivit materialelor cauzei, la data de 22 noiembrie 2022, Judecătoria Bălți, sediul central, în persoana judecătorului Aliona Donos, în temeiul art. 171 alin. (2) Cod Procedură Civilă RM, a restituit cererea de chemare în judecată depusă de Gordaș Igor către Sistemul Judecătoresc al Republicii Moldova în persoana Sistemului Judecătoresc Național unic compus din 504 judecători cu statut echivalent, parte componentă 1/504 care activează la Judecătoria Drochia, privind constatarea faptului discriminării și încălcării drepturilor sale de acces la justiție și încasarea prejudiciului moral, s-a explicat reclamantului că restituirea cererii de chemare în judecată nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată cu aceiași acțiune împotriva aceluiași pârât, cu aceleași obiect și aceleași temeiuri dacă reclamantul v-a lichida neajunsurile.

Studiind încheierea nominalizată, Colegiul Civil constată că, la depunerea cererii de chemare în judecată, la data de 02 noiembrie 2022, de către Gordaș Igor către Sistemul Judecătoresc al Republicii Moldova în persoana Sistemului Judecătoresc Național unic compus din 504 judecători cu statut echivalent, parte componentă 1/504 care activează la Judecătoria Drochia privind constatarea faptului discriminării și încălcării drepturilor sale de acces la justiție și încasarea prejudiciului moral, prin încheierea Judecătoriei Bălți din 04 noiembrie 2022, cererii nu i s-a dat curs, explicându-i-se reclamantului Igor Gordaș despre faptul că urmează să înlăture neajunsurile în termenul de 7 zile din momentul recepționării încheierii nominalizate.

Încheierea de nu dat curs din 04 noiembrie 2022, a fost emisă în temeiul art. 166 și art. 167 alin. (1) lit. a) Cod Procedură Civilă RM, or judecătorul a

constatat că cererea de chemare în judecată era depusă în limba rusă, iar actele anexate nu erau autentificare conform legii.

Potrivit art. 166 alin. (1) Cod Procedură Civilă RM, „Oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenţei sau inexistenţei unui drept trebuie să depună în instanţa competentă o cerere de chemare în judecată”.

Conform art. 167 alin. (1) lit. a) Cod Procedură Civilă RM, „la cererea de chemare în judecată se anexează copiile de pe cererea de chemare în judecată şi de pe înscrisuri, certificate de către parte, pe proprie răspundere, într-un număr egal cu numărul de pârâți şi de intervenienţi, dacă ei nu dispun de aceste acte, plus un rând de copii pentru instanţă. Copiile vor fi certificate de către parte pentru conformitate cu originalul. **Dacă înscrisurile şi cererea de chemare în judecată sunt făcute într-o limbă străină, instanţa dispune prezentarea traducerii lor în modul stabilit de lege**”.

Colegiul Civil constată că raportul juridic litigios dedus judecăţii constă în constatarea faptului discriminării, încălcării drepturilor reclamantului prin neadmiterea accesului la justiție şi anume prin restituirea cererii de chemare în judecată a reclamantului Gordaş Igor privind depunerea acesteia într-o altă limbă decât cea de stat.

Potrivit art. 1, alin. (3) Constituţia RM, „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme şi sunt garantate”.

Potrivit art. 10 alin. (1) Constituţia RM, statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi.

Alin. (2) al aceluişi articol stabileşte expres că Statul recunoaşte şi garantează dreptul tuturor cetăţenilor la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase”.

La data depunerii cererii de chemare în judecată, funcţiona legea nr. 234 din 16.12.2020 cu privire la funcţionarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel că prevederile art. 13 Constituţia RM la data când legea nominalizată era în vigoare, prevedea la alin. (1) că „limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcţionând pe baza grafiei latine”.

Alin. (2) al aceluiaşi articol stabileşte că „Statul recunoaşte şi protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la funcţionarea limbii ruse şi a altor limbi vorbite pe teritoriul ţării”.

Potrivit art. 16 alin. (2) Constituţia RM, „toţi cetăţenii Republicii Moldova sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau de origine socială”.

Dreptul populaţiei de a utiliza limba oficială a statului şi dreptul cetăţenilor care aparţin minorităţilor naţionale de a-şi utiliza limba maternă pot coexista, dacă atât majoritatea, cât şi minorităţile au o atitudine pozitivă reciprocă în relaţia lor. Drepturile lingvistice ale minorităţilor etnice sunt garantate şi protejate atât la nivel naţional, cât şi la nivel internaţional.

Republica Moldova este parte la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului din 4 noiembrie 1950 şi trebuie să asigure în mod efectiv dreptul garantat de articolul 14 privind interzicerea discriminării.

Potrivit Cartei Sociale Europene revizuite din 3 mai 1996 Republica Moldova trebuie să protejeze dreptul prevăzut de articolul E cu privire la nediscriminare.

Republica Moldova este parte la Pactul Internaţional cu privire la Drepturile Civile şi Politice din 16 decembrie 1966, al cărui articol 27 protejează drepturile lingvistice ale minorităţilor.

Nu în ultimul rând, Republica Moldova este parte a Convenţiei-cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale din 1 februarie 1995, care garantează drepturile lingvistice ale minorităţilor.

Astfel că punerea în balanţă în materie de utilizare, învăţare sau predare a limbii de stat şi a dreptului la păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea limbilor minorităţilor etnice sunt principiile generale garantate prin convenţiile menţionate mai sus.

Colegiul Civil relevă că limba moldovenească a devenit desuetă pe parcursul mai multor ani, or Republică Sovietică Socialistă Moldovenească nu mai există din 23 mai 1991, când numele statului s-a modificat în Republica Moldova, la rândul său, legile privind formarea gramaticală a limbii şi limba vorbită pe teritoriul statului au începu să se schimbe, aşadar, prin Hotărârea Curţii Constituţionale nr. 17 din 04.06.2018 pentru controlul constituţionalităţii unor prevederi referitoare la funcţionarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova şi a articolului 4 alin. (2) din Codul jurisdicţiei constituţionale, Curtea a declarat neconstituţionale articolul 4 alin. (2) din Codul jurisdicţiei constituţionale, adoptat prin Legea nr. 502 din 16 iunie 1995, şi articolul 31 alin. (2) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituţională şi a constatat desuetudinea Legii nr. 3465 din 1 septembrie 1989 cu privire la funcţionarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti.

Existența unui paternalism în materie de utilizare a limbilor în general, incompatibil cu realităţile europene prezente în materie de drepturi fundamentale Curtea a stabilit că dovadă a caracterului desuet al acesteia reprezintă obligativitatea utilizării limbii ruse ca limbă de comunicare între naţiunile din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, iar Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste s-a destrămat pe 26 decembrie 1991. De altfel, dacă ar fi acceptată vigoarea legii în discuţie, această obligaţie ar constitui o altă impunere a unei concepţii de o manieră paternalistă, atipică pentru perioada contemporană. Naţiunile statelor succesoare ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste pot utiliza ca limbă de comunicare orice limbă doresc, important fiind actul înţelegerii.

Colegiul Civil constată că caracterul desuet al limbii moldovenești vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești a fost constatat.

Într-o altă ordine de idei, art. 1, alin. (1) Legea nr. 121 din 25.05.2012, cu privire la asigurarea egalităţii, stipulează că „Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalităţii tuturor persoanelor aflate sub jurisdicţia Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală şi alte sfere ale vieţii, fără deosebire de rasă, culoare, origine naţională, etnică și socială, statut social, cetăţenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenenţă politică, avere, naștere sau orice alt criteriu”.

Colegiul Civil constată că restituirea unei cereri de chemare în judecată în temeiul art. 167 alin. (1) lit. a) Cod Procedură Civilă RM nu poate fi privită ca o acţiune ce atentează la drepturile reclamantului, or potrivit art. 171 alin. (1) Cod Procedură Civilă „După ce constată că cererea a fost depusă în judecată fără a se respecta condiţiile art.166 şi 167 alin.(1) lit.a), b), c) și e), judecătorul emite, în cel mult 5 zile de la repartizarea cererii, o încheiere pentru a nu se da curs cererii, comunicând persoanei care a depus cererea acest fapt de încălcare şi acordându-i un termen rezonabil pentru lichidarea neajunsurilor”, astfel legiuitorul, în scopul nediscriminării, neîncălcării drepturilor persoanelor prin neadmiterea accesului la justiţie a insitutit norma legală menţionată, acordând acestora posibilitatea de a înlătura neajunsurile stabilite, or prevederile art. 24 alin. (1) Cod Procedură Civilă în redacţia din 26.08.2022 prevedea că judecarea cauzelor civile în instanţele judecătoreşti se desfăşoară în limba moldovenească, iar potrivit prevederilor art. 13 Constituţia RM cu modificările în vigoare la 01.04.2022, prevedea la alin. (1) că „limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească,

funcţionând pe baza grafiei latine", astfel că limba moldovenească nu poate fi egalată cu limba rusă, limba în care reclamantul Gordaș Igor a înaintat cererea de chemare în judecată la data de 29.11.2022.

Conform art. 2 Legea cu privire la asigurarea egalităţii nr.121 din 25.05.2012, (1), termenii de mai jos au următoarele semnificaţii:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricţie ori preferinţă în drepturi şi libertăţi a persoanei sau a unui grup de persoane, precum şi susţinerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse;

discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puţin favorabilă decît tratarea altei persoane într-o situaţie comparabilă;

discriminare indirectă – orice prevedere, acţiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane faţă de o altă persoană în baza criteriilor stipulate de prezenta lege, în afară de cazul în care acea prevedere, acţiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv, printr-un scop legitim şi dacă mijloacele de atingere a acelui scop sînt proporţionale, adecvate şi necesare;

În conformitate cu prevederile art.18 alin. (1) lit.a)-e) Legea cu privire la asigurarea egalităţii nr.121 din 25.05.2012, orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acţiune în instanţa de judecată şi să solicite: a) stabilirea faptului încălcării drepturilor sale; b) interzicerea încălcării în continuare a drepturilor sale; c) restabilirea situaţiei anterioare încălcării drepturilor sale; d) repararea prejudiciului material şi moral ce i-a fost cauzat, precum şi recuperarea cheltuielilor de judecată; e) declararea nulităţii actului care a condus la discriminarea sa.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menţionat în jurisprudenţa sa constantă că, discriminarea constă în tratarea de o manieră diferită şi fără o justificare obiectivă şi rezonabilă a persoanelor aflate în situaţii comparabile. De asemenea, Curtea Europeană a reiterat faptul că pentru a pune problema discriminării trebuie să existe un tratament diferenţiat al persoanelor care se află în situaţii analogice sau relativ similar.

Astfel, Colegiul Civil constată că la emiterea încheierii din 22.11.2022 de către Judecătoria Bălţi, sediul central, apelantul Gordaș Igor nici într-un fel nu a fost discriminat, or prevederile legii procesual civile şi anume art. 167 alin. (1) lit. a) se referă la toţi cetăţenii Republici Moldova, fără excepţii, iar prin restituirea cererii de chemare în judecată nu se atestă vreun tratament diferenţiat sau o tratare într-o manieră diferită şi fără o justificare obiectivă şi rezonabilă a lui Gordaș Igor.

Colegiul Civil mai reține și faptul că reclamantul urma să descrie faptele în așa mod, încât să fie posibilă stabilirea prezumției discriminării, urmând a fi prezentate cumulativ mai multe elemente și anume: tratamentul mai puțin favorabil (excludere, deosebire) în exercitarea unui drept, comparatorul (persoana sau grupul de persoane cu care se compară), situația analogică (dintre el și comparatorul identificat), criteriul interzis de discriminare, elemente care nu au fost prezentate, or, în conformitate cu prevederile art. 19 alin. (1) Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, persoana care înaintează o acțiune în instanța de judecată trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui fapt de discriminare.

În atare ordine de idei, Colegiul Civil ajunge la concluzia că argumentele descrise de reclamant nu permit instituirea prezumției discriminării, deoarece nu au putut fi identificate circumstanțe care ar indica la tratament mai puțin favorabil din partea pârâtului.

Reieșind din prevederile legale enunțate, circumstanțele de fapt stabilite, instanța de judecată concluzionează că, reclamantul neîntemeiat invocă și pretinde constatarea faptului discriminării prin neadmiterea accesului la justiție în urma emiterii încheierii nr. 2-5051/2022 din 22.11.2022, așa cum nu este prezent nici un semn, acțiune, criteriu, prevedere, sau tratare, caracteristică discriminării directe sau indirecte, or, în cuprinsul acestei încheieri, nu se conține nici unul din elementele expuse mai sus.

Colegiul Civil stabilește că de către reclamant nu au fost prezentate probe pertinente și concludente în confirmarea pretinselor fapte de discriminare din partea pârâtului odată cu emiterea încheierii 2-5051/2022 din 22.11.2022, or, în conformitate cu art.118 alin.(1) CPC RM, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, din care motive instanța conclude că pretențiile reclamantului cu privire la stabilirea faptului încălcării drepturilor sale prin neadmiterea accesului la justiție în urma emiterii încheierii nr. 2-5051/2022 din 22.11.2022; interzicerea încălcării în continuare a drepturilor sale; restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale; declararea nulității actului care a condus la discriminarea sa, corect au fost respinsă de către instanța de fond.

Conform art.1998 alin.1 Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Potrivit art.2036 alin.1, 2 Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale

nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. (2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial.

Potrivit art.5 lit. d) Legea cu privire la asigurarea egalităţii nr.121 din 25.05.2012, discriminarea poate fi eliminată prin următoarele modalităţi: d) repararea prejudiciului material şi moral cauzat ca urmare a actului de discriminare, iar conform art.18 alin. (1) lit. d) Legii menţionate, (1) Orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acţiune în instanţa de judecată şi să solicite: d) repararea prejudiciului material şi moral ce i-a fost cauzat, precum şi recuperarea cheltuielilor de judecată.

Codul civil defineşte prejudiciul moral prin conceptul de suferinţe, care pot fi: fizice - durere a corpului ori a unui organ, pe plan medical manifestate adesea printr-o boală ori altă condiţie medicală adversă; şi psihice - retrăiri emotiv-volitive ale omului manifestate prin sentimente de umilire, iritaţie, apăsare, ură, ruşine, disperare, disconfort etc.

Pentru admiterea acţiunea în despăgubirea prejudiciului moral, trebuie întrunite următoarele condiţii:

- suportarea unui prejudiciu moral;

-fapta ilicită recunoscută de lege ca fiind una care atrage despăgubirea prejudiciului, iar obligaţia de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferinţelor psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanţe şi în baza căror acţiuni (inacţiuni) i-au fost cauzate suferinţe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea.

Astfel, referitor la încasarea prejudiciului moral în sumă de 10 000,00 lei, pe motiv că apelantului i-a fost îngrădit accesul la justiţie, fiind admise în opinia sa fapte de discriminare prin emiterea de către Judecătoria Bălţi, sediul central la data de 22.11.2022 a încheierii de restituirea cauzei, Colegiul Civil menţionează că prejudiciul moral urmează a fi încasat în fiecare caz persoanei concrete în dependenţă de suferinţele psihice sau fizice care i s-au cauzat.

Odată ce pe parcursul examinării cauzei, atât în ordine de fond cât şi apel, nu s-au confirmat pretinsele fapte de discriminare din partea intimatului prin emiterea încheierii menţionate, Colegiul Civil conchide că Gordaş Igor nu este îndreptăţit de a solicita încasarea din contul pârâtului a prejudiciului moral, din care motive pretenţia urmează a fi respinsă.

Privitor la faptul că instanţa nu a stabilit pîrîtul corespunzător or acţiunea a fost înaintată împotriva Puterii Judecătoreşti a Republicii Moldova

în persoana Sistemului judecătoresc Național Unic compus din 504 judecători cu statut echivalent, instanța de apel reține că conform prevederilor art. 59 al.1-3 CPC RM parte în proces (reclamant sau pîrît) poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată, la momentul intentării procesului, ca subiect al raportului material litigios. (2) În cazurile prevăzute de lege, pot fi parte în proces asociaţiile şi societăţile care nu au personalitate juridică, dar care dispun de organe de conducere proprii. (3) Parte în proces civil poate fi Republica Moldova, reprezentată de Guvern şi de organele împuternicite să exercite o parte din funcţiile Guvernului, precum şi unităţile administrativ-teritoriale, reprezentate prin împuterniciţii lor în modul prevăzut de lege.

Puterea Judecătoreacă a Republicii Moldova în persoana Sistemului judecătoresc Național Unic compus din 504 judecători cu statut echivalent nu este persoană juridică, asociaţie , societate etc., astfel în calitate de pîrît a fost admisă judecătoria Bălţi or, în cererea de chemare în judecată a fost indicată ca parte componentă a sistemului judecătoresc, a fost indicat sediul juridic a judecătoriei Bălţi şi încheierea considerată de reclamant că un act care i-a încălcat drepturile prin neadmiterea accesului la justiție la fel a fost emisă de judecătoria Bălţi.

Legea cu privire la libertatea de exprimare nr.64 din 23.04.2010 într-adevăr nu este aplicabilă speţei date însă soluția instanței de fond a fost întemeiată și pe alte norme, iar conform prevederilor art. 386 al. 2 CPC, o hotărîre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, hotărârea primei instanţe este întemeiată şi legală, iar motivele invocate de către apelant sunt neîntemeiate, Colegiul Civil ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat și de a menține hotărârea primei instanţe

În baza art.385 lit. a) CPC, Colegiul Civil

decide:

Se respinge apelul declarat de Gordaș Igor.

Se menține hotărîrea Judecătoriei Drochia, sediul central din 21 septembrie 2023, adoptată în cadrul cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de Gordaș Igor împotriva Puterii Judecătorești a republicii Moldova, în persoana sistemului unic judecătoresc național compus din 504 judecători și Judecătoriei Bălți privind constatarea faptului discriminării, încălcarea dreptului prin neadmiterea la accesul la justiție și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele de şedinţă, judecător Adriana Garbuz

Judecătorii Iulia Grosu

Andrian Ciobanu